

Sen hồng - đặc sản nổi tiếng của Đồng Tháp. Ảnh: ST.

Tạo lập và phát triển chỉ dẫn địa lý “Đồng Tháp” cho sản phẩm sen

Thông qua việc thực hiện dự án “Đăng ký xác lập quyền sở hữu công nghiệp đối với chỉ dẫn địa lý “Đồng Tháp” cho sản phẩm sen” do Sở Khoa học và Công nghệ tỉnh Đồng Tháp quản lý, Trung tâm Nghiên cứu Công nghệ và Sở hữu trí tuệ (CIPTEK) chủ trì thực hiện, chỉ dẫn địa lý (CDĐL) “Đồng Tháp” cho sản phẩm sen đã được tạo lập thành công. Đây là cơ sở pháp lý quan trọng cho việc duy trì chất lượng, tính chất đặc thù và danh tiếng của sản phẩm. Kết quả này cũng góp phần gia tăng giá trị cho các sản phẩm, dịch vụ từ sen của tỉnh Đồng Tháp, đóng góp vào công tác bảo tồn, lan tỏa các giá trị văn hóa bản địa của vùng đất sen hồng đến gần hơn với người tiêu dùng trong và ngoài nước.

Sen Đồng Tháp - Hành trình của một biểu tượng văn hóa và kinh tế

Tỉnh Đồng Tháp (trước sáp nhập) nằm trong vùng đất trù phú của miền Tây Nam Bộ, nơi được thiên nhiên ưu ái cho hệ sinh thái ngập nước phong phú khi nằm giữa hai nhánh sông Tiền và sông Hậu, thích hợp cho việc phát triển nền canh tác nông nghiệp. Đặc biệt, khi nhắc đến Đồng Tháp, người ta không thể không nghĩ đến hình ảnh đặc trưng của cây sen, với câu thơ quen thuộc của nhà thơ Bảo Định Giang:

“Tháp Mười đẹp nhất bông sen

Việt Nam đẹp nhất có tên Cù Hồ”

Không chỉ xuất hiện trong thơ ca, sen còn hiện hữu hằng ngày trong đời sống vật chất, tinh thần của người dân, trở thành một phần hồn cốt của vùng đất Đồng Tháp. Ở đây, sen được trồng chuyên canh thành những cánh đồng sen bạt ngàn. Đồng Tháp được nhiều chuyên gia đánh giá là tỉnh có ưu thế trong việc phát triển cây sen khi sở hữu diện tích canh tác sen lớn nhất vùng Đồng bằng sông Cửu Long.

Về liên kết tiêu thụ, chế biến sản phẩm, tỉnh Đồng Tháp đã thành lập Hội ngành hàng sen với 125 hội viên, hoạt động khá sôi nổi. Tỉnh hiện có gần 30 cơ sở, doanh nghiệp sản xuất đa dạng các sản phẩm từ các bộ phận của cây sen như lá sen, hạt sen, hoa sen, củ sen, gương sen, thân sen và ngó sen (3%). Hơn 100 sản phẩm chế biến từ sen, trong đó có nhiều sản phẩm đạt OCOP 5 sao.

Hạt sen - Sản phẩm nổi bật từ cây sen của Đồng Tháp. Ảnh: ST.

Xuất phát từ sự gắn bó mật thiết, mang tính biểu tượng của cây sen, tỉnh Đồng Tháp đã xây dựng hình tượng “Bé Sen” trở thành một “sứ giả” với nét ngộ nghĩnh, đáng yêu, thân thiện và hiếu khách như chính con người của vùng đất sen hồng.

Với tiềm năng kinh tế - văn hóa đặc sắc của cây sen, tỉnh Đồng Tháp luôn dành sự quan tâm đặc biệt trong việc nâng cao thương hiệu và phát triển chuỗi giá trị vững chắc cho loại cây trồng đặc sản này. Một trong số những giải pháp mang tính chiến lược đã được triển khai chính là việc sử dụng công cụ sở hữu trí tuệ, cụ thể là chỉ dẫn địa lý (CDĐL) để định hình và bảo vệ thương hiệu cho sản phẩm sen. Đây được xem là bước đi quan trọng nhằm tạo nền tảng vững chắc để sen Đồng Tháp khẳng định vị trí tại thị trường trong và ngoài nước.

Sen Đồng Tháp và khả năng đáp ứng điều kiện bảo hộ chỉ dẫn địa lý

Xét dưới góc độ pháp lý, CDĐL là “dấu hiệu dùng để chỉ nguồn gốc địa lý của các sản phẩm từ khu vực, địa phương, vùng lãnh thổ hay quốc gia cụ thể”. Để được bảo hộ CDĐL, các sản phẩm phải có danh tiếng, chất lượng hoặc đặc tính mà chủ yếu là do điều kiện địa lý mang lại - từ thổ nhưỡng, khí hậu cho đến phương thức canh tác truyền thống. Với sen Đồng Tháp, những sản phẩm cụ thể gồm hạt sen tươi (sen lựa), hoa sen tươi, lá sen tươi và củ sen tươi không chỉ là những nông sản đơn thuần, mà còn là kết tinh của điều kiện tự nhiên đặc hữu và phương pháp sản xuất đặc trưng.

Theo nghiên cứu của các chuyên gia Trung tâm Nghiên cứu Công nghệ và Sở hữu trí tuệ CIPTEK, tỉnh Đồng Tháp thuộc phân vùng khí hậu nhiệt đới gió mùa với nhiệt độ trung bình năm là 27,04°C, số giờ nắng trung bình ngày là 6,8 giờ/ngày, quanh năm ôn hòa, không có sự chênh lệch nhiệt độ lớn giữa ngày và đêm cũng như các hiện tượng thời tiết khắc nghiệt. Chính yếu tố này đã làm cho hàm lượng tinh bột, chất xơ, đường tổng bên trong củ sen Đồng Tháp khác biệt so với củ sen trồng tại các địa phương khác như Hà Nội, Huế, v.v. Ngoài ra, hệ thống sông ngòi, kênh rạch đan xen lẫn nhau là điều kiện để nguồn nước được lưu thông, nguồn dinh dưỡng, phù sa, khoáng chất

“Bé Sen” - “Sứ giả” cho phát triển du lịch Đồng Tháp. Ảnh: CIPTEK.

được cung cấp liên tục theo chu kỳ dưới ảnh hưởng của thủy triều và lũ theo mùa hằng năm; đồng thời, tạo điều kiện cho quá trình thau chua rửa phèn diễn ra một cách thuận lợi, nhờ đó quá trình canh tác cây sen được diễn ra một cách dễ dàng.

Về điều kiện thổ nhưỡng, hàm lượng mùn trong đất trồng sen ở Đồng Tháp thuộc dạng khá, làm tăng khả năng hấp phụ và tính đệm của đất, giúp đất hấp thu và giữ nhiệt tốt hơn. Qua đó, sen Đồng Tháp có khả năng sinh trưởng tốt, cây khỏe, hoa, hạt có kích thước lớn. Đất trồng sen tại Đồng Tháp còn thể hiện sự vượt trội về hàm lượng phospho tổng số (tính theo P_2O_5) và hàm lượng kali tổng số (tính theo K_2O), giúp hàm lượng kali trong hạt cao. Hàm lượng Ca_{2+} trong đất cũng ảnh hưởng đến hàm lượng canxi trong củ sen Đồng Tháp.

Đặc biệt, có một đặc điểm cảm quan dễ nhận thấy nhất của hạt sen Đồng Tháp là phần nùm của hạt có màu nâu đậm hơn hạt sen ở các vùng khác. Điều này được lý giải bởi cơ chế phản ứng của tế bào thực vật

đối với tác nhân stress từ môi trường. Cụ thể, cây sen hấp thụ sắt từ đất phèn, kết hợp với ánh sáng mạnh kích thích tổng hợp các sắc tố bảo vệ như lutein và carotenoid, làm nùm hạt sậm màu.

Ngoài ra, đất trồng sen tại Đồng Tháp thuộc nhóm đất phù sa và nhóm đất phèn. Đây là hai nhóm đất có hàm lượng đạm (nitơ) tổng số giàu, khiến việc tổng hợp chất xơ trong thực vật sẽ có xu hướng giảm. Điều này lý giải vì sao hàm lượng chất xơ của lá sen Đồng Tháp thấp hơn so với hàm lượng chất xơ của lá sen khu vực khác, giúp quá trình chế biến nguyên liệu lá sen thành các sản phẩm đồ uống được diễn ra thuận lợi hơn, tối ưu việc chiết xuất các dược chất có lợi cho sức khỏe như alkaloid, flavonoid, tannin, v.v.

Về phương pháp sản xuất, điểm khác biệt nổi bật là người trồng sen ở Đồng Tháp luôn tiến hành trồng cây sen mới sau mỗi vụ thu hoạch. Điều này giúp cho quá trình tái tạo nguồn hữu cơ có trong đất, hạn chế được dịch bệnh cũng như tạo môi trường tơi xốp và cải tạo hiện tượng chai đất sau một thời gian dài canh

Logo (biểu tượng) của CDĐL “Đồng Tháp” cho sản phẩm sen. Ảnh: CIPTEK.

tác, góp phần làm củ không bị biến dạng. Việc trồng mới cũng giúp cải thiện nhược điểm tự thoái hóa của cây sen, nhờ vậy sen Đồng Tháp luôn cho chất lượng gương, hạt lớn hơn so với sen trồng tại các vùng khác.

Với những yếu tố đặc hữu, ổn định và đã được kiểm chứng nêu trên, sen Đồng Tháp hoàn toàn đáp ứng các điều kiện để được bảo hộ CDĐL.

Kỳ vọng về sự tác động tích cực của chỉ dẫn địa lý “Đồng Tháp” cho sản phẩm sen

Sau thời gian triển khai thực hiện Dự án (từ tháng 11/2021 đến nay), các cán bộ của Trung tâm Nghiên cứu Công nghệ và Sở hữu trí tuệ CIPTEK đã phối hợp với Sở Khoa học và Công nghệ tỉnh Đồng Tháp đánh giá hiện trạng sản xuất, chế biến, kinh doanh các sản phẩm từ sen trên địa bàn tỉnh Đồng Tháp; đăng ký bảo hộ thành công CDĐL “Đồng Tháp” cho các sản phẩm hạt sen (sen lựa), hoa sen, lá sen, củ sen tươi (Giấy chứng nhận đăng ký CDĐL số 00145 được cấp theo Quyết định số 442/QĐ-SHTT ngày 25/6/2025 của Cục Sở hữu Trí tuệ) và nhãn hiệu chứng nhận “Sen Đồng Tháp” cho logo (biểu tượng) của CDĐL (Giấy chứng nhận đăng ký nhãn hiệu số 561803 được cấp theo Quyết định số 147089/QĐ-SHTT-IP ngày 24/7/2025 của Cục Sở hữu Trí tuệ).

Bên cạnh đó, mô hình và hệ thống công cụ quản lý, phát triển CDĐL cũng đã được các cán bộ của Trung tâm Nghiên cứu Công nghệ và Sở hữu trí tuệ CIPTEK thiết lập và vận hành thử nghiệm. Nhiều hội thảo, hội nghị, chương trình tập huấn đã được tổ chức để cung cấp, trang bị cho cán bộ quản lý và các chủ thể sản xuất, kinh doanh sản phẩm sen trên địa bàn tỉnh những kiến thức, kỹ năng cần thiết cho việc quản lý và sử dụng CDĐL trên thực tế.

Có thể thấy, việc bảo hộ CDĐL “Đồng Tháp” cho sản phẩm sen của tỉnh Đồng Tháp không chỉ mang ý nghĩa pháp lý, mà còn mở ra nhiều kỳ vọng tích cực cho kinh tế địa phương.

Trước hết, bảo hộ CDĐL góp phần tăng thu nhập cho người dân, đặc biệt là các nông hộ trực tiếp trồng và khai thác sen. Vì khi sản phẩm được gắn CDĐL, người tiêu dùng dễ dàng nhận diện, tin tưởng và sẵn sàng trả giá cao hơn cho chất lượng được đảm bảo và nguồn gốc rõ ràng.

Tiếp theo, đây là bước đi chiến lược giúp tăng sức cạnh tranh cho nông sản tỉnh Đồng Tháp trên bản đồ nông sản Việt Nam. Sen không chỉ là một sản phẩm đơn lẻ, mà trở thành đại diện cho vùng đất và văn hóa bản địa, góp phần thu hút đầu tư, phát triển du lịch và mở rộng thị trường xuất khẩu.

Cuối cùng, CDĐL sẽ là đòn bẩy để Đồng Tháp tiếp tục đẩy mạnh các hoạt động nghiên cứu - ứng dụng khoa học và công nghệ, đồng thời khai thác hiệu quả mô hình liên kết giữa nông nghiệp và du lịch nhằm tạo chuỗi giá trị toàn diện cho sản phẩm sen mang CDĐL, góp phần vừa giữ gìn bản sắc văn hóa, vừa phát triển bền vững kinh tế địa phương theo đúng tinh thần của slogan năm 2025 của tỉnh Đồng Tháp là “Kỷ nguyên mới, Sen hồng tỏa sắc; Kinh tế xanh, Đồng Tháp vươn mình” ✍

Hải Đăng - Thanh Trúc - Xuân Diên